

Aleg. 180

Sprawozdanie

komisji prawnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 16. listopada 1899 do 15. listopada 1900 roku.

Wysoki Sejmie!

Czynności Dep. VI. w czasie od 16. listopada 1899, do tegoż dnia 1900 r. zmniejszyły się o 758 ekshibitów — biuro Departamentu, nie wykazuje żadnych zaległości.

Komisya zbadawszy poszczególne działy sprawozdania, czyni następane spostrzeżenia i wnioski:

W dziale spraw terytoryalnych.

Komisya już w roku zeszłym zaznaczyła, że c. k. Ministerstwo sprawiedliwości, nader opornie zachowuje się w ustanawianiu nowych sądów kolegialnych i powiatowych w kraju naszym — mimo swych własnych reskryptów z dnia 14. listopada 1896 i 12. stycznia 1897, mimo uchwały Wysokiego Sejmu z stycznia 1897 zgodnie z opinią obu c. k. sądów krajowych wyższych, uznających niezbędną potrzebę utworzenia całego szeregu sądów powiatowych i kolegialnych.

Z tych za niezbędnie uznanych otwarto jedynie z dniem 1. stycznia br. Sąd powiatowy w Zakliczynie, mimo że Najwyższem postanowieniem z dnia 18. września 1899, polecono utworzenie oprócz Zakliczyna także sądu obwodowego w Czortkowie i sądów powiatowych w Bołszowcach i Jabłonowie.

Na skutek rezolucyi Wysokiego Sejmu z 28. kwietnia 1900 r., otrzymał Wydział krajowy intymat reskryptu c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 8. maja br. l. 7958/901, według którego toż Ministerstwo, ku ubolewaniu swemu oznajmia, że nie było możności zarządzić kreowania, względnie aktywowania uznanych przez tożsamo Ministerstwo zgodnie z opinią Sejmu jako niezbędnych sądów obwodowych w Bochni, Czortkowie, Jarosławiu i Żółkwi, tudzież sądów powiatowych w Rudniku, Bołszowcach, Jabłonowie, Jagielnicy, Krasnej, Podkamieniu, Strzeliskach nowych, Uścierykach, Zawałowie, zasłaniając się trudnem położeniem finansowem państwa i odmową

c. k. ministra skarbu nawet co do sądów w Czortkowie, Bołszowcach i Jabłonowie, których otwarcie ces. rozp. z d. 18. września 1899, polecaniem zostało. W reskrypcie rzeczonym przyrzeka wprawdzie pan minister sprawiedliwości, nalegać dalej na p. ministra skarbu o przyznanie potrzebnych kredytów przedewszystkiem na postawienie budynków w Czortkowie, Bołszowcach i Jabłonowie, oraz podjąć rokowania w sprawie utworzenia dalszych projektowanych sądów kolegialnych i powiatowych — nadmienić jednak wypada, że p. minister sprawiedliwości w reskrypcie swym opuszcza zupełnie Sądy obwodowe w Nowym Targu i Mielcu, tudzież sądy powiatowe w Baranowie, Majdanie i Jezierzanach, tak jakoby takowe nie były wcale postanowione i istnieć nie miały. Nie odpowiada też c. k. Ministerstwo sprawiedliwości wcale na wezwanie przeniesienia c. k. sądu powiatowego w Slemieniu do Suchy, — przeniesienie tak ze wszech miar wskazane, chociaż w tym wypadku chyba pan minister skarbu nie decyduje, bo na przeniesienie takie prawie żadnych nie potrzeba kredytów.

Postępowania c. k. Rządu w tej sprawie nacechowane jest niewątpliwie chęcią zredukowania postanowionych już sądów kolegialnych i powiatowych — oraz przewleknięcia całej akcji, nawet co do otwarcia tych sądów, które cesarskiem rozporządzeniem zatwierdzone zostały, a to wszystko z oczywistą szkodą dla ludności i należytego toku wymiaru sprawiedliwości.

Komisyja sędzi, że sprawą tą zająć się powinna Reprezentacya kraju naszego w Wiedniu i proponuje ponowienie z naciskiem rezolucyi zeszłorocznej z oznaczeniem terminów otwarcia tych sądów.

Ż a n d a r m e r y a.

W kraju naszym zapewne częściej, jak w innych krajach monarchii zdarzają się wypadki użycia przez c. k. żandarmeryę broni przeciwko upornej ludności. Ostatniemi czasy zaszły jednak w krótkim przeciągu czasu trzy pożałowania godne wypadki, a mianowicie w Monastercu, Strzeliskach i Starem mieście, w których c. k. żandarmerya używszy broni palnej, pozbawiła życia kilku osób, a między temi ojców rodziny. Te właśnie wypadki budzą wątpliwość, czyli w danych razach użycie broni palnej przez c. k. żandarmeryę było koniecznem, czy też odosne regulaminy o użyciu broni palnej przez c. k. żandarmeryę, nie zostały przekroczone?

Ponieważ odosne śledztwa są w toku i okoliczności faktyczne, które użycie broni palnej spowodowały, wyjaśnione być muszą — przeto komisya nie mogąc przesądzać wyniku śledztw odosnych — wstrzymuje się na razie od stawiania jakichkolwiek wniosków.

Z zadowoleniem przyjmuje komisya fakt dokonany, że zniesionym został raz na zawsze obowiązek kraju sprawiania i utrzymywania sprzętów i mebli oficerskich i służbowych przy komendach c. k. żandarmeryi, w zamian za zrzczenie się ryczałtu za to świadczenie wypłacanego, oraz zrzczenie się własności tych mebli pościeli i sprzętów kosztem kraju już dotąd sprawionych, a niewielką przedstawiających wartość.

Pochwała też komisya uczynione przez Wydział krajowy, w ślad za Wydziałem krajowym Istryjskim przedstawienie c. k. Rządowi, aby Państwo wzięło na siebie ten tak wielce dla kraju uciążliwy obowiązek dostarczania kwater dla c. k. żandarmeryi, aby zaś kraj przyczyniał się do tych kosztów pewną stosunkowo kwotą pieniężną. C. k. żandarmerya jest instytucją państwową, — państwo zatem i co do zakwaterowania posterunków, odpowiednie koszta ponosić powinno, zwłaszcza w kraju naszym, gdzie żandarmerya strzedz ma tak rozległy północny pas graniczny i ten ostatni argument przemawia więcej za Galicyą, jak za innemi krajami koronnemi.

Fundusz propinacyjny miast.

Fundusz ten wzrasta prawidłowo, a Wydział krajowy stara się o to, aby opłaty propinacyjne od szynkarzy należące się nie zalegały.

Sprawy szupasowe.

Komisya w zupełności podziela zapatrywanie Wydziału krajowego, że w bardzo licznych wypadkach szupasowanie osób do miejsca ich pobytu zastąpionem być może paszportem przymusowym (Zwangspass), przez co koszta szupasowania znacznie zostałyby zmniejszone. Tylko w razach uzasadnionej obawy, że osoba takim paszportem zaopatrzyć się mająca — nie uda się w miejsce przeznaczenia, lecz umknie — uzasadnionem jest szupasowanie pod strażą.

Wydział krajowy winien przeto sprawę tę prowadzić dalej, aż do skutku.

Sprawa „Morskiego Oka“.

Spór graniczny między Galicyą i Węgrami ma być według ustawy z dnia 25. stycznia 1897 r. Nr. 33 Dzpp. rozstrzygnięty w drodze sądu polubownego. Ustawą tą upoważniony jest c. k. Rząd, a zatem i obowiązany uczynić wszystko, co należy, aby sąd polubowny, został ukonstytuowany, aby przystąpił do zbadania sprawy i wydania prawomocnego orzeczenia.

Wprawdzie sąd polubowny był już raz ustanowiony, lecz wskutek śmierci superarbitra i ciężkiej choroby arbitra po stronie węgierskiej, skład sądu musiał być zmieniony, — mimo to atoli sprawa ta postępuje nadwyzczaj powolnie, a nawet nie postępuje wcale — a sprawa to bardzo drażliwa, interesuje się nią cały kraj — utrzymując w niepewności stosunek prawny, który był już powodem krwawych starć i powodować łatwo może nowe gwałty, najazdy i pożary na terytorjum spornem.

Komisya proponuje zatem silniejsze wezwanie c. k. Rządu, aby w sprawie tej działał energiczniej, albowiem przewlekanie jej, szkodzi powadze Rządu i rozgorycza ludność.

Sprawa wynagrodzenia za podwody.

Po czterokrotnych wezwaniach Wysokiego Sejmu, poczuło się nareszcie c. k. Ministerstwo obrony krajowej do obowiązku odpowiedzi, lecz o d p o w i e d z i s p r a w ę tę dalej jeszcze zwlekającej.

Prezydium c. k. Namiestnictwa doniosło Wydziałowi krajowemu, że toż Ministerstwo obrony krajowej, do którego sprawa podwód należy, reskrytem z dnia 19. maja 1900 L. 12253/3063 II. b. oznajmiło, iż przygotowuje się projekt ustawy normującej na nowo sprawę podwód dla wojska. Wiadomo powszechnie, jak długo projekty takie bywają obrabiane i ile to czasu potrzeba, aby projekty, które się dopiero przygotowują, w ustawę zmienione zostały.

Komisya sądzi, że polepszenie wynagrodzenia, przy dobrej woli Rządu, nastąpić może bezzwłocznie w drodze administracyjnej i jest niezależnem od wydania ustawy normującej obowiązek dostarczania podwód.

Wynagrodzenie obecne 1½ ct., czyli 3 halerze od konia i kilometra urąga wprost zasadzie słuszności i sprawiedliwości, nie jest ono w obec cen i wartości tegoczesnych wynagrodzeniem, lecz chyba jałmużną, a gdy nadto obowiązek ten trafia zwykle jednych i tych samych gospodarzy rolnych, jest krzywdą taką, że ją sam c. k. Rząd w interesie własnym jaknajspieszniej usunąć powinien.

I w tej zatem sprawie należy zdaniami komisji ponowić rezolucye z lat poprzednich i wezwać c. k. Rząd do spełnienia obowiązku przez bezzwłoczne odpowiednie powiększenie wynagrodzenia w drodze administracyjnej.

Sprawy ustawodawstwa cywilnego i karnego.

Dotatnim rezultatem uchwały Wys. Sejmu z dnia 28. kwietnia 1900 r. jest zarządzenie c. k. Namiestnictwa z dnia 18. września l. 73368, polecające c. k. lekarzom powiatowym częstsze wykonywania rewizyj w zakładach wyrabiających i sprze-

dających środki żywności, trunki i napoje, oraz inne przedmioty użytkowe i przesyłanie w razie podejrzenia fałszerstwa próbek do c. k. zakładu badania środków żywności w Krakowie, oraz przedkładania c. k. Namiestnictwu peryodycznych wykazów, dokonanych w powiecie rewizyj.

Jeśli polecenie to przez c. k. lekarzy powiatowych należycie wykonywanem będzie, nately jest nadzieja, że fałszerstwa tego rodzaju dokonywane na szkodę ludności, zredukowane zostaną *ad minimum*.

W sprawach poczt i telegrafów.

Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 5. maja 1900 r. zapadła na wniosek posła Dra Zolla, a wzywająca c. k. Rząd, aby zniżył opłaty za telegramy do Rosyi wysyłane, oraz aby zniósł zaprowadzony a nader uciążliwy tak dla publiczności jakoteż i dla c. k. urzędów telegraficznych obowiązek składania kaucyi przy nadawaniu telegramów do miejscowości, w których telegram ma być doręczonym przez posłańca, — nie doczekała się dotąd ze strony c. k. Rządu żadnej odpowiedzi.

Komisya sądzi, że rok czasu jest dostatecznym, aby wywołać odpowiedź w tej zresztą tak prostej sprawie i dlatego wnosi ponowienie rezolucyi.

Sprawy podatkowe i należnościowe (stemplowe).

W dziale tym poczynił Wydział krajowy wszystko, co należało, aby wykonać uchwały Wysokiego Sejmu.

1) C. k. Dyrekcya skarbu odpowiedzią z 3. maja br. 1. 125 stwierdziła zasadniczo, że księgi uchwał rad gminnych jako takie, — nie podlegają opłacie należności stemplowej.

2) Komisya najzupełniej podziela zdanie Wydziału krajowego, że kwit na pobraną przez gminę miasta Kęty, za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Białym, zapomogę 9.500 złr., wyasygnowaną przez c. k. Radę szkolną krajową z funduszu krajowego szkolnego, nie podlegał ostemplowaniu, ponieważ kwota ta jest zasiłkiem na cele publicznej oświaty i na zasadzie powołanych w sprawozdaniu ustaw rozporządzeń i poz. tar. 48 c. ustawy z 9. lutego 1850 Nr. 50 dz. p. p. od opłaty stemplowej jest wolną. Natomiast podlegał kwit przedsiębiorcy budowy szkoły w Kętach, któremu kwota 9500 złr. w a. wypłaconą została, opłacie stemplowej według skali II. Słusznie zatem postąpił Wydział krajowy, odstępując sprawę tę c. k. krajowej Dyrekcji skarbu do rozpatrzenia i zadecydowania i ponadto sądzi komisya na wypadek, gdyby c. k. Dyrekcya skarbu podzielała zapatrywanie c. k. Rady szkolnej krajowej i zadecydowała, że kwity tego rodzaju mają być po dwa razy stemplowane — należy zwrócić się do c. k. Ministerstwa skarbu, albowiem nie chodzi tu o ten jeden przypadek, ale o bardzo wiele innych na przyszłość, a więc o rzecz zasadniczą.

Sprawy podatkowe i należnościowe.

Na uchwały Wys. Sejmu z dnia 5. maja 1900, wzywające c. k. Rząd, aby 1° na członków komisji szacunkowych dla podatków osobistych mianował tylko ludzi niewątpliwie niezawisłych, a jak najmniej urzędników czynnych skarbowych, 2° aby stanowczo zabronił organom skarbowym agitowania i w ogóle mieszania się do wyboru rzeczonych komisyj, oraz, aby wybory przeprowadzał nie urzędnik skarbowy, ale urzędnik polityczny właściwego c. k. Starostwa — nie otrzymał Wydział dotąd żadnej odpowiedzi.

W obec zbliżających się wyborów do komisji szacunkowych, komisya prawnicza wnosi ponowienie powyższych rezolucyj.

Sprawa osady poprawczej dla nieletnich chłopców

wlokąc się już lat 10, jest obecnie w tem stadyum, że plany i kosztorysy budynków na ten cel wznieść się mających, tudzież regulamin i statut od września 1899 r. znajdują się w c. k. Ministerstwie spraw wewnętrznych, a to celem uzyskania od c. k. skarbu państwa oświadczenia, w jakiej wysokości przyczynić się zechce do kosztów ufundowania i utrzymania osady poprawczej.

Ponieważ plany i kosztorysy już blisko dwa lata w Wiedniu spoczywają, sądzi komisya, że należy wezwać c. k. Rząd o przyspieszenie załatwienia tej sprawy.

Zapomogi i subwencye

z rubryk VI., VII. i XVII. budżetu krajowego rozdział Wydział krajowy stosownie do uchwał Wysokiego Sejmu i odpowiednio do rozmiaru klęsk i potrzeb ludności.

Krajowe opłaty konsumcyjne

przyniosły dochód preliminowany, egzekucya zaległości odbywa się prawidłowo; cała zaległość wynosi sumę 39.968 koron, w czem mieści się zaległość z roku 1897 w sumie 31.505 koron, spowodowana bankructwem Jakóba Korna w Żywcu, którą uważać należy za przepadłą.

Kończąc sprawozdanie — komisya wnosi: -

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Dep. VI. za czas od 16. listopada 1899 do 15. listopada 1900 r.

II. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa ponownie c. k. Rząd, aby w interesie ludności i należytego toku wymiaru sprawiedliwości z kreowaniem i otwarciem postanowionych już sądów kolegialnych i powiatowych i w kraju naszym działał w tym kierunku tak, jak w innych krajach koronnych, — w szczególe zaś, aby:

a) zarządził bezzwłoczne otwarcie sądu obwodowego w Czortkowie i sądów powiatowych w Bołszowcach i Jabłonowie, które już cesarskiem rozporządzeniem z dnia 18. września 1899 są ustanowione,

b) po myśli uchwał sejmowych z dnia 15. lutego 1897, 10. marca 1899 i 28. kwietnia 1900 roku poczynił jaknajspieszniej przygotowania do utworzenia sądów obwodowych w Białym, Bochni, Nowym Targu, Mielcu, Jarosławiu i Żółkwi, tudzież sądów powiatowych: w Baranowie, Majdanie, Rudniku, Jagielnicy, Jezierzanach, Krasnej, Podkamieniu, Strzeliskach nowych, Uścierykach i Zawałowie, tak, iżby corocznie przynajmniej jeden sąd obwodowy i dwa sądy powiatowe w życie wprowadzone być mogły,

c) bezzwłocznie przystąpił do przeniesienia siedziby c. k. sądu powiatowego w Ślemieniu do Suchy.

III. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby stosownie do ustawy z dnia 25. stycznia 1897 Nr. 32 dz. p. p., mocą której spór graniczny między Węgrami a Galicyą o „Morskie Oko“ rozstrzygniętym być ma przez sąd polubowny — spowodował jaknajspieszniejsze ukonstytuowanie się tegoż sądu polubownego, rozpoczęcie dochodzeń i wydanie orzeczenia.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd obecnie już po raz piąty, — aby nie czekając na ustawodawcze uregulowanie sprawy wynagrodzenia za dostarczane podwozy na cele wojskowe i publiczne, które to ustawodawcze działanie dłuższego wymaga

czasu, — wobec jawnego rozgoryczenia ludności przystąpił bezzwłocznie w drodze administracyjnej do odpowiedniego podwyższenia tegoż wynagrodzenia i usunął nareszcie tę rażącą krzywdę, jaką ponosi ludność wiejska — z istotną ujmą powagi rządowej.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dał odpowiedź na wezwanie z d. 5. maja 1900, a) w przedmiocie obniżenia opłaty za telegramy wysyłane do Rosyi i zrównanie jej z należnością, opłacaną za telegramy wysyłane do Niemiec, b) w przedmiocie zniesienia zaprowadzonej kaucyi przy nadawaniu telegramów do takich miejscowości, w których telegram ma być doręczonym przez posłańca, — a zaprowadzenia natomiast stałej opłaty na posłańca.

VI. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dał odpowiedź na uchwałę sejmową z dnia 5. maja 1900, wzywającą Go:

a) aby mianując w myśl §. 179 ust. z dnia 25. października 1896 l. 220 dz. p. p. członków komisji do podatków osobistych, mianował tylko ludzi niewątpliwie niezawisłych, o ile możności jak najmniej czynnych urzędników skarbowych, —

b) aby stanowczo zabronił organom skarbowym agitowania i wogóle mieszania się do wyboru rzeczonych komisji i aby takowe po myśli §. 183 powołanej ustawy przeprowadzał nie c. k. urzędnik skarbowy, lecz c. k. urzędnik polityczny właściwego Starostwa przy pomocy komisji wyborczej, złożonej z 4 członków kontrybuentów.

VII. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby powziął decyzję co do przyczynienia się z funduszków państwowych do kosztów ufundowania i utrzymywania osady poprawczej dla nieletnich chłopców.

Rezolucją II. załatwionym zostaje wniosek posła Rudrofa L. s. 862 o wprowadzenie w życie sądu obwodowego w Czortkowie, zaś rezolucją IV. petycją gminy Chyrowa o podwyższenie wynagrodzenia za podwoły.

Przewodniczący

Zoll.

Sprawozdawca

Klemensiewicz.